

Е.С. Меньшикова. Роль категории интенсивности в выражении эмоций (на материале немецкого разговорного диалога). – Статья.

Аннотация. В статье рассматриваются средства и особенности реализации категории интенсивности на лексическом, словообразовательном, морфологическом и синтаксическом уровнях. На материале немецкого разговорного диалога прослеживается частотность употребления эксплицитных интенсификаторов в речевом потоке.

Ключевые слова: категория интенсивности, интенсификатор, разговорный диалог, деинтенсификация.

O. Menshykova. The role of intensity category in expressing emotions (on the material of the German speaking dialogue). – Article.

Summary. This article is devoted to the study the implementation peculiarities and features of the category of intensity on the lexical, word-building, morphological, and syntactic levels. The work also analyses the frequency of use of explicit intensification tools in spoken language in percentage.

Key words: category of intensiveness, intensification, conversational dialogue, deintensification.

УДК 81–13

К.О. Мілєєва

магістрант факультету іноземних мов
Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
м. Ізмаїл, Одеська область, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПРИЙОМІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Анотація. У статті розглядаються особливості застосування інтерактивних засобів навчання на заняттях з англійської мови, наводяться їх приклади, а також аналізується їхній вплив на успішність здобувачів середньої освіти.

Ключові слова: інтерактивне навчання, мозковий штурм, мікрофон, фронтальні методи, здобувачі середньої освіти.

Звернемо увагу на такий вид інтерактивного навчання, як карусель, що має такі правила проведення: учитель має розділити клас на дві групи, після цього вчитель роздає кожному школяреві текст; стільці мають стояти колом, усередині якого – ще одне коло. Здобувачі середньої освіти мають стояти навпроти, а також створити внутрішнє коло, що має залишитися нерухомим, та зовнішнє – рухоме. Після того як школяр, що стоїть у зовнішньому колі, розповів іншому учню про аналізований текст і отримав певну інформацію, він має пересісти на один стілець праворуч. Згодом здобувачі середньої освіти обмінюються враженнями щодо того, чия розповідь їм запам'яталася найбільше та з якої причини. Наприклад, один учень дивиться на картину і висловлює власну думку:

“Frankly speaking, most of all I admire the picture by Kate Butrik “Lilac”, because it reveals all gentleness, all fragility of coming spring”.

Інший школяр розповідає про те, чим йому сподобалася картина: “There is no doubt that spring is a song for peoples’ souls, because the first blooms of spring always make my heart sing”.

Інші школярі також висловлюють свої думки.

Зауважимо, що І. Денисенко розглядав інший вид інтерактивного прийому – «Мікрофон», що дає змогу здобувачам середньої освіти висловлювати свої думки, враження. Відомо, що «Мікрофон» належить до фронтальних методів, щоби застосувати цей прийом на уроці, учитель має дотримуватися таких умов: правильна постановка запитання учням; мікрофон школярі мають передавати один одному, а також по черзі висловлювати своє ставлення; відповідь здобувачів середньої освіти має бути лаконічною, зрозумілою [2, с. 40–42].

Наведемо приклад уроку з іноземної мови на тему “Sports and its impact in people’s lives”.

Teacher: – *Do you think everybody should practice sports?*

The first pupil: – *There is no doubt that sports help people to keep fit, have a favorable impact on our health and mind. Also, it unites people of different nations.*

The second pupil: – *We go in for sports because we want to take part in a different competition. Also, I can say that these competitions are an outstanding means of strengthening friendship and mutual understanding among sportsmen of different counties.*

The third pupil: – *If people go in for sports they must stop damage their health because of bad habits. For instance, sportsmen shouldn't fall in some anger tantrums they should know how to overcome hardships, never lose heart in the face of danger.*

The fourth pupil: – *Sports help us to understand the connection between actions and our feelings, mind. As for me, to avoid some heartbreaking troubles we should think positively, because our inner states influence on our way of living, behavior. To make conclusion, I would like to say that people should leave bad habits on the bench.*

О. Пометун зазначає, що мета мозкового штурму полягає в поглибленні знань школярів, а також можливості за обмежений час знайти декілька влучних відповідей на запитання, вирішити проблему. Цей метод, як і «Мікрофон», належить до фронтальних. Щоби досягти результату, учитель має дотримуватися таких настанов: брати до уваги всі ідеї, висловлювання школярів; залучати до роботи на уроці всіх здобувачів середньої освіти; надавати учням декілька хвилин для обговорення, обмірковування теми; школярі мають змогу погоджуватися або, навпаки, спростовувати висловлювання інших [3, с. 58–60].

Наведемо приклад мозкового штурму на уроці з англійської мови:

Pupils are asked to find as many advantages and disadvantage as they can for what in their opinion is “Goals and dreams”. There are some answers: Advantages: plenty of money; comfortable and multistore mansion, expensive car; joyful family life with children; high-paid cushy job; being able to circle the globe. Disadvantages: pressure; sense of failure; unclear goals and dreams; goals as procrastinations. Also, pupils are asked if dreams of people from any other countries are different from their? Aren't they having the same dreams?

В. Лебеденко досліджував ще один інтерактивний метод – «Акваріум», який належить до групових методів, його вчитель має застосовувати під час роботи в малих групах. Під час такого виду роботи вчитель має дотримуватися таких вимог: спершу вчитель має об'єднати здобувачів середньої освіти в декілька груп по 4–6 осіб, згодом пояснити, яке завдання потрібно виконати. Одна група має перебувати в центрі класу, щоби було зрозумілим, де розташована виконавча група, а де слухачі [4, с. 35].

Виконавча група отримує завдання від учителя для проведення дискусії, а саме: зачитати завдання вголос; поділитися власними думками один з одним; за певний час, а саме за 5–7 хвилин, треба дійти спільного рішення, а також висновків. Поки одна із груп займає місце в центрі, учитель має ознайомити іншу групу із завданням. Уже після цього наступна група має зайняти місце в центрі класу й оголосити власні враження щодо запропонованої вправи. Наведемо приклад «Акваріума»: здобувачам середньої освіти було запропоновано знайти відповіді на таке запитання: “Why do a lot of people suffer from various diseases?”.

The first pupil: – *I can say without hesitation that people ill because of pollution, for example acid rains, the greenhouse effect, traffic jams in megapolis. Also I can say about chemicals, pesticides that damage our soil, oceans, rivers, lakes, seas and can lead to foods, water contaminations.*

The second pupil: – *Frankly speaking, a lot of pollute themselves. For example: some do it with drugs, alcohol, tobacco, instead of keeping fit, spend their spare time with relatives and friends.*

The third pupil: – *I'm eager to know why do we get these diseases? To my mind there are two main reasons, such as: we can catch them from other people, for example flu, fever; unfortunately, our own bodies develop them.*

The fourth pupil: – *I would like to add that, unfortunately, for many people incurable deceases begin when they eat a lot of junk food. Or when others eat too much and their organism doesn't receive a lot of beneficial substances.*

The fifth pupil: – *I agree with all your statements, but we should remember that doldrums has a harmful impact on people's health. It's a pity that modern life is full of pressure, dejection. That's why, there are some people who can't stand it. Stress is a side effect to our health and mind.*

The sixth pupil: – *As for me sedentary lifestyle is one of the reasons of becoming ailing, unwholesome. As we know, sport plays an important role in our lives, because without morning exercises, gyms our body becomes tallow and adiposity.*

О. Мірошніченко зауважує, що метою такої інтерактивної вправи, як ток-шоу, є формування навичок публічного виступу. Завдання вчителя – керувати процесом, а також мати змогу спрямувати учнів на роботу з інтерактивною вправою – ток-шоу. Робота має організуватися так: учитель повідомляє тему; згодом учні висловлюють думки, припущення щодо запропонованої теми; надається слово здобувачам

середньої освіти, що мають можливість представити тему і поставити запитання іншим учням; відповіді мають бути лаконічними, логічно побудованими [5, с. 50–52].

Наведемо приклад ток-шоу на уроці з англійської мови:

The teacher: – *We are going to speak about the Traditional Ukrainian Cuisine. First of all, read the text and then express your own opinion.*

The first pupil: – *Ukrainian Cuisine is rather delicious. The most famous dish is the Ukrainian borsch, which prepared omnigenous in every region, for instance in our country borsch is prepared in an oven. It should be mentioned that Ukrainian Cuisine uses a lot of techniques of boiling, stewing and of course baking.*

The second pupil: – *Frankly speaking, Ukrainian Cuisine borrowed a lot of techniques from other countries, and greatly modifying them, for instance Ukrainians are used to add an olive oil, diversity of fragrant spices to their dishes. We used to eat dumplings stuffing with meat (pork, beef), and it should be mentioned that this national dish is similar to Georgian khinkali, which contains lush broth.*

The third pupil: – *I would like to say that from Germans Ukrainians borrowed ground meat, which is widely uses by housewives nowadays. Also, I would like to add that such spice as paprika came to our Ukrainian cuisine from Norway, and makes dishes more savory.*

The fourth pupil: – *As you know, Ukrainian people are high of eating at home, because they have an splendid opportunity gathering with their family, due to which they can express their own feelings, and discuss some facts that riling up.*

The fifth pupil: – *It should be mentioned that Ukrainian people are found of baking, and they spend all their spare time in front of stove cooking pies, cookies, cakes. Some of them decided to share posts, video lessons with useful recipes of backing to the internet. It is becoming so popular, due to these publications Ukrainians can earn their living. Some outstanding chefs hold their master class to amateurs, cuz they wanted to improving their knowledge on these difficult skills of pastry.*

The Teacher: – *To make a conclusion I would like to say that you have told some sapid facts about our national cuisine. Frankly speaking, tourists from all over the world are impressed by Ukrainian cuisine, which have a great number of natural ingredients, because our folk cultivate it by themselves.*

Е. Ковлак зауважив, що «рольова гра – організований спосіб пізнання учнем навколишньої дійсності, яка потребує емоційних, розумових здібностей. Також Е. Ковлак зазначив: «Мета рольової гри на уроці з англійської мови має визначити ставлення здобувачів середньої освіти до конкретних життєвих обставин, здобуття певного досвіду у ситуаціях за допомогою гри, і виконання певних ролей, які є близькими до дійсних життєвих випадків» [6, с. 91–93]. Щоби ефективно провести рольову гру, варто дотримуватися певних вимог, а саме: учні мають слухати вказівки вчителя; мати можливість проявити себе в певних ролях; здобувачі середньої освіти мають зрозуміти, що рольова гра є конкретною життєвою обставиною; кожен учень має виконувати лише власну роль; викладач має стежити за тим, щоби всі мали змогу взяти участь у рольовій грі.

Звернемо увагу на те, що «під час здійснення рольової гри вчитель виконує роль спостерігача: стежить за діями учнів, робить нотатки для того, щоби потім проаналізувати їхні помилки».

Зазначимо, що John Revell і Greg Mendes підкреслюють, що невпевненість, страх припуститися помилки впливають на мовлення здобувачів середньої освіти. Тому під час виправлення помилок варто зважати на психічний стан учнів [7, с. 67]. Вагомою перевагою гри є те, що слабкі учні мають усі шанси поліпшити власні результати, збагатити знання, адже кмітливість є найважливішим проявом у цій грі. Зацікавленість допомагає здолати бар'єр, який виникає під час вивчення англійської мови.

На думку Л. Шорохової, щоби досягти успішного результату, учитель має спитати, якими цілями, життєвими цінностями надихаються здобувачі середньої освіти. Адже тоді буде можливість скласти референтні групи, які важливі для розвитку мовленнєвої компетенції. Відомо, що рольова гра має на меті мотивувати розумову діяльність, бо здобувачі середньої освіти потрапляють у ситуації, коли постає необхідність розмолоти один з одним [8, с. 75].

Д. Василенко зазначає, що «протягом всього навчального процесу рольова гра відведена на розмовну практику, при цьому у всіх здобувачів середньої освіти підвищена активність, адже слід запам'ятати репліку партнера, згодом співвіднести її з певною ситуацією, мати змогу правильно відреагувати на репліку» [9, с. 17–18].

М. Стронін навів класифікацію рольових ігор відповідно до мовних вмінь: граматичні, лексичні, фонетичні, орфографічні, аудитивні, мовні. Аудитивні вправи мають на меті тренувати в здобувачів середньої освіти вживання певної лексики в ситуаціях, які наближені до конкретних моментів нашого

життя. Згодом такий вид гри поділяють на групи за змістом. Р. Мільруд виокремлює ігри побутового, казкового змісту, рольові ігри ділового змісту; рольові ігри світоглядного змісту [9, с. 69].

П. Аріян зазначає, що варто звернути увагу на такі види ролей: соціальні, які мають виховний вплив; міжособистісні, що сприяють особистісній орієнтації спілкування; психологічні, де визначається стан учнів і чітко простежується їхня поведінка [10, с. 45–47].

І. Пассов звертає увагу на те, що підготовка школярів має пройти такі етапи:

І етап – традиційна мовна практика – вправи, спрямовані на засвоєння граматичних структур, нової лексики. Варто використовувати такі види вправ: виправлення граматичних, лексичних помилок у реченнях.

ІІ етап – складання діалогів, застосовуючи побудову діалогів за прикладом.

ІІІ етап – щоби зробити мову виразною, учням варто використовувати ввідні вирази, а саме: “As far as I know”, “Frankly speaking”, більше розмовляти з native speakers.

V етап – підготовка до самостійної роботи в групах, де вчитель буде виконувати роль спостерігача [11, с. 65–67].

У. Пассов класифікував ролі вищезазначених ігор: статусні ролі (означають професії); позиційні ролі (визначають становище в соціумі, а також ознаки явищ, вік особи тощо); ситуативні ролі (показують, що особа може бути короткочасним учасником певної ситуації спілкування: гість, турист тощо).

Наведемо приклад рольової гри “My friend got lost”:

Teacher: – *Imagine that you are in Great Britain with your friend. Suddenly you noticed that your friend has lost his way. After that you decided come to a policeman and tell him about your grief. The witty policeman asks you to describe the appearance of your friend.*

Policeman: – *Let me introduce myself, major Smith. What the matter?*

Pupil: – *My friend Tom got lost and I don't know what to do.*

Policeman: – *How old is he?*

Pupil: – *He is the 12 year-old citizen of Ukraine.*

Policeman: – *Describe his appearance. What are his special signs?*

Pupil: – *My friend is taller than me, he has a dark hair, straight nose, his eyes are hazel.*

Policeman: – *What is he wearing?*

Pupil: – *My friend is wearing a blue T-shirt, black skinny jeans. He has white sneakers.*

Policeman: – *Stay here. We will send the identikit to all divisions and block the way so he couldn't run away.*

The radar received a message that a boy was found.

Policeman: – *Is this your friend?*

Pupil: – *Of course yes.*

Policeman: – *Let's go to the division where you will meet your parents and be careful next time.*

Наведемо приклад рольової гри “On the street”:

Policeman (whistle): – *Wait! Don't move!*

Pupil: – *What happened, officer?*

Policeman: – *You can't cross the street here. It's too dangerous!*

Policeman: – *There is no pedestrian crossing here. You should be more attentive. What will you do if the car hit you?*

Pupil: – *I beg my pardon. Frankly speaking, I didn't notice the traffic light.*

Policeman: – *You should remember the traffic rules, or you can get charged a large fine! Also, you should stay away from this area, especially at night as there is a lot of gang activity. I know, because we always patrol the downtown core on the weekends.*

Pupil: – *I'm perpetrator. But thanks for your regulations.*

В. Берідзе зауважив, що висока результативність рольової гри як методичного прийому навчання підвищується, якщо вчитель доречно визначає тривалість мовленнєвого спілкування школярів. Отже, тривалість працездатності в спілкуванні, наприклад, у п'ятикласників – п'ять хвилин, семикласників – десять хвилин, а дев'ятикласників – п'ятнадцять хвилин. Це означає, що на кожному етапі гри вчитель повинен встановити ліміт часу та спостерігати, щоби кожен етап йому відповідав [12, с. 33–37].

Варто зазначити такий вагомий аспект, як помилки під час проведення рольової гри. Адже в процесі детальної роботи над помилками важливо надати школярам можливість самостійно дати правильну відповідь, наприклад, учень неправильно вжив слово “accurate” у значенні «охайний», це помилка, тому що це слово означає «точний».

Отже, використання інтерактивних методів навчання для розвитку діалогічного мовлення має відбуватися від простого до складного. Під час використання інтерактивних методів іноді виникали різноманітні перешкоди, а саме: здобувач середньої освіти, найчастіше через хвилювання, не має змоги висловити власні враження перед усім класом; учні не завжди прислухаються один до одного, а також не завжди мають змогу влучно оцінити, доповнити висловлювання однокласників; здобувачам середньої освіти важко змінювати методи роботи; якщо учні-лідери роблять усе можливе, щоби «тягнути» групу, то школярі, які відстають у навчанні, стають пасивними і не знають, як проявити власні знання.

В. Ординський запропонував рекомендації щодо застосування інтерактивних технологій у навчанні іноземної мови: правильно обрати інтерактивний метод, що відповідає меті уроку, навчальному матеріалу, що вивчається; вдало створити групу, де гармонійно поєднуються знання, психічний розвиток, потенціал здобувачів середньої освіти; учитель має детально планувати урок із використанням інтерактивних технологій, де визначається хронометраж, робота зі здобувачами середньої освіти, критерії оцінювання; учитель під час проведення уроків із застосуванням інтерактивних технологій має дати деякий час учням, щоби вони могли сумлінно виконати вправи з іноземної мови; навчити здобувачів середньої освіти співпраці на уроках з використанням інтерактивних технологій; школярі мають бути поінформованими про мету виконання завдань, послідовність дій [13, с. 56–5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Аріяні П. Уроки з англійської мови із використанням інтерактивних технологій навчання (педагогічна преса). Київ, 2017. 45–47 с.
2. Берідзе В. До теоретичних засад формування культури мовлення (методика і психологія). Харків, 2017. С. 33–37.
3. Василенко Д. Уроки іноземної мови з використанням інтерактивних технологій (середня школа). Хмельницький, 2018. 17–18 с.
4. Державний стандарт середньої загальної освіти (постанова Кабінету Міністрів України). Київ, 2019. 39 с.
5. Денисенко І. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 40–42 с.
6. Ковлак Е. Виправлення недоліків використання інноваційних технологій (загальноосвітня середня школа з поглибленим вивченням іноземної мови). Тернопіль, 2017. 91–93 с.
7. Мірошниченко О. Практичне використання інноваційних засобів навчання (взаємодія здобувачів середньої освіти з інтерактивними технологіями). Харків, 2019. 50–52 с.
8. Ординський В. Інтерактивні технології навчання : навчальний посібник. Київ : КНПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. 56–58 с.
9. Пометун О. Культура використання інтерактивних технологій : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 58–60 с.
10. Пасов І. Взаємодія здобувачів середньої освіти з інтерактивними технологіями : монографія / за ред. В. Коваленко. Київ, 2019. 65–67 с.
11. Chorohova Ch. Teaching and Learning English as a Foreign Language. Kyiv, 2018. 67 p.

К.А. Милеева. Классификация интерактивных приёмов обучения для развития диалогической речи. – Статья.

Аннотация. В статье рассматриваются особенности применения интерактивных средств обучения на занятиях по английскому языку, приводятся их примеры, анализируется их влияние на успешность соискателей среднего образования.

Ключевые слова: интерактивное обучение, мозговой штурм, аквариум, карусель, ролевая игра, трудности использования интерактивных технологий.

K. Mileeva. Classification of interactive learning techniques for the development of dialogical speech. – Article. Summary. This article discusses the features of the use of interactive learning tools in the classroom in the English language, provides their examples, and also analyzes their impact on the success of applicants of secondary education.

Key words: educational effect, social, personal orientation of communication, behavior, interpersonal.